

מקורות לעיון במס' בבא מציעא: פרק השואל

דף יד

מ. זילברמן

שבט תשע"ג

(צ.ד.) פטור בעליו עמו באמירה לחוד. תנן השואל את הפרה ושאל בעליה עמה ... פטור, ע"כ. ואיתא בגמ' (צ.ד:) מדקתני סיפא ואחר כך שאל את הפרה מכלל דרישא דקתני עמה עמה ממש עמה ממש מי משכחת לה פרה במשיכה ובעלים באמירה, ע"כ. ומבואר מדברי הגמ' דפטור בעליו עמו שייך אף ע"י אמירה בעלמא.

אך לכאורה נחלקו הראשונים בגדר האמירה הנצרכת לפטור בעליו עמו. [דהוקשה להם מגמ' לקמן (צ.ז.) דמשמע שלא בעידן עבדתייהו לא הוי שאלה בבעלים.] בפשטות לדברי התוס' (ד"ה פרה במשיכה) אמירה קודם פסק מלאכה לא חשיב שאלה בבעלים ובעינן לפחות אמירה בשעת הליכה למלאכה או הכנות ללכת למלאכה. אך לדברי הנמוק"י (בד"ה ואמרינן בגמ' – נד: בדפי הרי"ף) אמירה היינו כפשוטו, דכתב, "ובעלים באמירה לאו למימרא דבעלים משתעבדי באמירה שלא יוכלו לחזור בהם כי היכי דמקניא פרה במשיכה דהא אע"פ שהתחילו במלאכה יכולין לחזור בהם כדאיתא בפרק האומנין (ע.ז.) אלא ה"ק ובעלים באמירה דאמירה דידהו כהתחלת מלאכה היא ובאמירה בעלמא חשוב נשאל דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה וכל שקבל עליו לעשות מלאכתו בעליו עמו קרינן ביה". [ועי' בדעה ב' בראב"ד (הו"ד בשטמ"ק צ.ד: ד"ה עמה ממש) דס"ל דמשעת אמירה יש תרעומת אבל רק מחוייב ממון משהתחילו במלאכה או הלכו למלאכה. וע"ע במאירי.]

בשו"ע (חו"מ סי' שמ"ו ס"ג) פסק שבאמירה לחוד לא סגי ליחשב כשאלה בבעלים. ולא הביא עוד דעה (וכן בטור רק הביא דעה זו). אך עי' בש"ך (סק"א) שיצא להוכיח דאף לדברי התוס' והרא"ש (סי' ו') סגי באמירה לחוד וכתב דכן מבורר בתוס' ב"ב (מג: ד"ה דאמר).

ועי' בביאור הגר"א (סק"ג) שציין דהרמב"ם (פ"ב שאלה ה"א) חולק על כל הראשונים הנ"ל וס"ל דשאלה בבעלים הוי רק לאחר שהתחיל במלאכה בפועל. דז"ל הרמב"ם, "השואל בבעלים אפילו נגנב או אבד בפשיעה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם ... אפילו אמר לחבירו השקני מים ושאל ממנו בהמתו והשקהו ונתן לו את הבהמה הרי זו שאלה בבעלים ופטור משך את הבהמה בתחלה ואח"כ השקהו אינה שאלה בבעלים וכן כל כיוצא בזה". וכוונת הגר"א דמהא דמדכתב הרמב"ם והשקהו ונתן לו מבורר דבעינן דוקא התחיל במלאכה. ועי' בדברי הלח"מ שם שהעיר בזה. ועי' בעה"ש (סי' שמ"ו ס"ה) דאין דיוקו של הגר"א מוכרח בדברי הרמב"ם. ועי' באבן האזל (פ"ב שאלה) שתמה על דיוקו של הגר"א.

ועי' במל"מ (פ"ב שאלה ה"ג) שדייק להיפך בדברי הרמב"ם. דכתה הרמב"ם שם, "מלמד תינוקות והנוטע לבני המדינה והמקיז להם את הדם והסופר שלהן כל אחד מאלו וכיוצא בהן ביום שהוא יושב בו לעסוק במלאכתו אם השאיל או השכיר לאחד מאלו שהוא עוסק במלאכתם ה"ז שמירה בבעלים". וכתב

המל"מ, "מדקדוק דברי רבינו ז"ל משמע דביום שמחוייב לעשות המלאכה נקרא שמירה בבעלים אע"פ שעדיין לא נתעסק במלאכתם".

(צד:) **כל ההנאה שלו**. בגדר כל ההנאה שלו כטעם לחיובי שואל עי' שו"ת הר"ן (סי' י"ט) ובש"ך (סי' ע"ב ס"ק כ"ט) ובקצות השלחן (סי' ש"מ סק"ה) ובמנחת חינוך (מצוה נ"ט אות ט"ו). וע"ע בנתיבות המשפט (סי' ע"ב ס"ק י"ז) ובתומים (שם ס"ק י"ח).

החבורה הראשונה תתקיים אי"ה בליל שני י"ח שבט תשע"ג בשעה 9:25 בG303.

הנושא: כל ההנאה שלו (צד:)

ניתן לקחת את הבחינה על פרקים ו'-ז' החל מליל י"ח שבט הבעל"ט

עיקר תוס' ריש פרק השואל

(צד.) השואל
(צד:) דקיימא
(צו.) ונשאל, שאל
(צו:) בעל קמא, אלא, בעל בתרא, אמר רבא
(צז.) ביום
(צז:) השוכר, והלב, לימא, והלה, ורה הונא, רב נחמן
(צח.) מתוך
(צח:) שאלה